

महाराष्ट्र शासन

कृषि, पशुसंवर्धन, कुटुंबावस्थापन विभाग व मत्स्यव्यवसाय विभाग

शासन निर्णय क्रमांक- एमसेआकएच १२०४/व.अ.१६६/११ अ

महाराष्ट्र विस्तार मंडळ, मुंबई- ४०० ०३२

दिनांक : ११ ऑगस्ट, २००४

बाबत :- शासनाचे कर्मचाऱ्यांचावे दिनांक १७ जुलै, २००४ चे पत्र

प्रस्तावना :-

दरवर्षी राज्यातील विविध प्रकारच्या अपघातांमुळे (ज्यात वाहन अपघात, विज पडणे, पूर, कार्यरत इ.) व-वाच रोख-बांध कृषू ओढवतो किंवा अपघात होते. घडतिल कर्वा कर्मचाऱ्या असा अनैसर्गिक व अकस्माती घडणुके त्या कुटुंबात व विशेषतः आय व उत्पत्ती भूधारक कुटुंबात होताकीचा परिस्थितीत तोंड घावे लागते. शासन रोख-बांध अनेक प्रकारे भवत असले तरी असा रोख-बांधाती सध्या कोणतेही रकम किंवा संकल्प अस्तित्वात नाही. वास्तव राज्यातील सर्व रोख-बांधाती गुजरातसारख्या राज्यांचा अनुषंग विचारत घेऊन एक किंवा संश्लिष्टी वेग्याची काय काही काय शक्यतांचा विचारकीन होती.

१. त्या अनुषंगाने शासनाने विविध विमा कंपन्यांकडून प्रस्ताव मागविले होते. विमा कंपन्यांकडून प्राप्त सर्व प्रस्तावांची सधिसर छाननी केव्हांतर आर.सी.आय.सी.आय लॉन्गार्ड जनक इन्शुरन्स कंपनीचा प्रस्ताव सर्वात जास्त बोनस अकस्माचे शासनाच्या निदर्शनास आले. सर्व बाबींचा सखोल विचार करून शासन वाचकता असा पुढीलप्रमाणे निर्णय घेत आहे.

शासन निर्णय :-

राज्यातील सर्व रोख-बांध विमा संकल्प वेग्यासाठी आर.सी.आय.सी.आय लॉन्गार्ड जनक इन्शुरन्स कंपनीचा प्रस्ताव स्वीकारण्यात येत आहे.

सी.ए.
१/१५

१२/१/०१

१२/१/०१

सदर बाजनेबाजत-वा टप्पोल फुलेप्रमाणे आहे.

- i) राज्यातील मंडळीत विधानाच्या ७/१२ अध्याय ८-अ उता-बाबरीत नोंदीनुसार पात्र असलेल्या सर्व घुमारे १०० लाख जागेपर शेवट-बाबरी ही योजना लागू राहिली.
- ii) १२ व ७० कोट्यातील उपरोक्त नमुन सर्व शेवटरी का कोट्यांतर्गतच्या लागवडी पात्र असतील.
- iii) शेवट-बाबरी शेती कसा असावा अथवा असा कोट्यांतर्गत करणाने उपा. हीच घडणे, वाढन अपघात, घुमणे, अर्धदंड इ. मुळे अपघात झाल्यास त्याचा का कोट्यांतर्गत लागवडी समावेश होईल.
- iv) पुढील बाबी/बाबतींचा कायदा समावेश होणार नाही.
 - अ) सध्याचे अर्धदंड
 - ब) असावयाचे प्रकल, असावया किंवा आजीवपूरक संध:ला असावी करण घेणे.
 - क) मुरुमाच्या अडेताने कायदाचे असंकर कडांना झालेला अपघात.
 - ख) असावी पदाबाबती असावया असावया झालेला अपघात.
 - ड) नैसर्गिक मुद्दा
 - ई) घडिलेला
- v) का कोट्यांतर्गत निष्कारणे लागू पुढीलप्रमाणे असतील.

अपवासाचे स्वरूप

अ) अपघाती मृत्यु	नुकसान बत्ताई
ब) अपघातामुळे २ होले अवकाश २ अवकाश निवडणी होणे	रु. १०००००/- रु. १०००००/-
क) अपघातामुळे १ होला व १ अवकाश निवडणी होणे	रु. १०००००/-
ड) अपघातामुळे १ होला अवकाश १ अवकाश निवडणी होणे	रु. ५०००००/-

२. अथर्व विद्या संरक्षण योजनांतर्गत काम संपन्न आता.सी.आल.सी.आय.सोबार्ड जवळ इन्चुअन्स फॉर्नरीस प्रती गेल्याची प्रती वर्षी रु.८/- काढण्याने विद्या कथां दोन. काचरील रेश सेवासुलभ सुध्या

शासन अदा नसेल. अदर योजनेंतलोय राज्वा शासनाचें अन्य कांयनेडो दाखिल असणार नाहो. तसेच शेवक-वास यासाठी कांयतीही खर्चन विना कंपनीस वेगळ्याने अदा करावी लागणार नाही.

३. आच.सी.आच.सी.आच सोंबाई जनरल इन्सुरन्स कंपनीच्या सदर बोअरनेअंर्गसच्या सामापासुन संपूर्ण सज्जातीन कांयतीही शेवकरी बंधित राडणार नाही. असा दृष्टीने राज्वा शासन सदर विना कंपनीस आपसकक हे सहाय्य करील.

४. वा बोअरनेअंर्गस विधी आच.सी.आच.सी.आच. सोंबाई जनरल इन्सुरन्स कंपनीस वेगळ्याने कांयती करण्यत येईल. त्यानुसार खर्चाची वखूद कपातकस करण्यत येईल.

५. वा बोअरनेअंर्गस कांयत्यती तसेच आपसकक कानदपत्रे, वंशगा इत्यादी बाबतका सक्षिस्त तप्यील स्वतंत्रतिया निर्मिंत करण्यत येईल आणि त्याचारे सदर बोअरनेच्या अंमलदारावनीची तारीख निश्चित करण्यत येईल. सज्जा सदर शासन निर्णयानुसार सदर बोअरनेस प्रशासकिय मान्यता देण्यत येत आहे.

६. हे आदेश निबोजन व विन विषयाच्या सहजतीने त्यांच्या अनीपचारिक संदर्भ क्रमांक -३८४/कय-१, दिनांक १७/८/२००४ अन्वये निर्मिंत करण्यत येत आहे.

महासचिव सज्जात हांचे आदेशानुसार व माधाने,

(स.स.सांचे)

कार्यालून अधिकारी, महासचिव शासन
कृषि, वसुसंघर्ष, मुख्यकसाव विभाग व मत्स्यकसाव विभाग,

प्रति,

भा.भा.सज्जात महासचिव सचिव
सचिव, भा.मुखमंत्री सचिवालय
सचिव, भा.उपमुखमंत्री कार्यालय
आजगी सचिव, भा.मंत्री, कृषि, विधी व न्याय
आजगी सचिव, भा.सज्जमंत्री, कृषि
आजगी सचिव, भा.सज्जमंत्री, कलात्पादन
नंदाग, वास्तील सर्व विभाग

सर्व मंत्री / सदस्य / राज्य मंत्री / राज्य मंत्री, पंजाब, मुंबई
 मा. मुख्य सचिव (विशेष), विशेष विभाग, मंत्रालय, मुंबई.
 अवर मुख्य सचिव (विशेष), विशेष विभाग, मंत्रालय, मुंबई.
 प्रधान सचिव (महानगर व वन विभाग) मंत्रालय, मुंबई
 प्रधान सचिव, नगर विभाग, मंत्रालय, मुंबई
 सचिव, कृषि मंत्रालय, भासा कस्बे (कृषि आणि सहकार विभाग), कृषि भवन,
 नवी दिल्ली.
 सचिव, वित्त मंत्रालय, भासा कस्बे (वित्त विभाग) (विना), नवी दिल्ली.
 आयुक्त कृषि, कृषि आयुक्तालय, महाराष्ट्र राज्य, पुणे
 आयुक्त, सहकार आणि निबंधक सहकारी संघ, महाराष्ट्र राज्य, पुणे.
 व्यवस्थापक संचालक, आर.सी.आर.सी.आर. ऑफिस जमना इन्फ्रस्ट्रक्चर कंपनी,
 इंदिरा हाऊस, केसवडवा कावे मार्ग, महाराष्ट्र, मुंबई ४०००३४.
 संचालक, लेखा व कोषागारे, मुंबई
 अधिपति व लेखा अधिकारी, लेखा व कोषागारे संचालनालय, मुंबई
 महासंचालक, महाराष्ट्र राज्य सहकारी बैंक, १ नवीमहाराष्ट्र रोड, मुंबई-२३
 महासंचालक (लेखापरीक्षा/लेखा व अनुसंधान), मुंबई
 महासंचालक (लेखापरीक्षा/लेखा व अनुसंधान), नागपुर
 विना संचालक, भासा इलाहा, पश्चिमी मजला, बांद्रा (पूर्व), मुंबई
 संचालक, माहिती आणि प्रशिक्षण (प्रशिक्षणकारी) मंत्रालय, मुंबई
 संचालक, कर्मोद्याय, मंत्रालय, विशेष, विस्तार व प्रशिक्षण, भासा संचालक
 मुख्य सचिव, कृषि आयुक्तालय, महाराष्ट्र राज्य, पुणे
 सर्व निष्ठाधिकारी.
 सर्व मुख्य कार्यकारी अधिकारी, विना परिसर
 सर्व व्यवस्थापक, विना मजलावी सहकारी बैंक
 सर्व कृषि सहसंचालक, महाराष्ट्र राज्य
 एल विशेषज्ञ (Excelit specialists) विशेष विभाग, मंत्रालय, मुंबई
 सर्व अधिकारी कृषि अधिकारी
 अवर सचिव, कृषि व पशु विभाग (पशु-२/पशु-३) मंत्रालय, मुंबई
 कृषि अधिकारी २५ अ, कृषि व पशु विभाग, मंत्रालय, मुंबई
 निवड मजली ११ अ

बहालशुद्ध शासन

कृषि, पशुसंवर्धन, दुग्धविकास व मत्स्यव्यवसाय विभाग
शासन निर्णय क्रमांक- एनएआयएस १२०४/प्र.अ.१६४/११ अ
मंत्रालय विस्तार भवन, मुंबई- ४०० ०३२
दिनांक १ जानेवारी, २००५

बाबत :- शासन निर्णय कृषि व पशु विभाग क्रमांक एनएआयएस १२०४/प्र.अ.१६४/११-अ,
दि. १९ ऑगस्ट, २००४

प्रस्तावना :-

उज्यामध्ये सुमारे १ कोटी शेतकरी आहेत. शेती व्यवसाय करणाऱ्या होणारे विविध अपघात, तसेच किड पडणे, पुर, सर्पसंश, वाहन अपघात, कोणत्याही नैसर्गिक आपत्तीमुळे होणारे अथवा अन्य कोणतेही अपघात यामुळे कृष्यास शेतकऱ्यांना मृत्यु ओढवतो, किंवा काहीना अपंगत्व येते. धरातीस कर्त्या व्यक्तीस झालेल्या सदर अपघातामुळे कुटुंबाचे उत्पन्नाचे साधन बंद होऊन अडचणीची परिस्थिती निर्माण होऊ शकते. अशा अपघातग्रस्त शेतकऱ्यांस / त्यांच्या कुटुंबास लाभ देण्याकरिता कोणत्याही स्वतंत्र विमा योजना नसलेमुळे एक योजना तयार करण्याची बाब शासनाच्या विचाराधीन होती.

१.१ या अनुषंगाने शासनाने विविध विमा कंपन्यांकडून प्रस्ताव मागविले होते. विमा कंपन्यांकडून प्राप्त सर्व प्रस्तावांची सविस्तर छाननी केल्यानंतर आय.सी.आय.सी.आय लॉबार्ड जनरल इन्शुरन्स कंपनीचा प्रस्ताव सर्वात जास्त योग्य असल्याचे शासनाच्या निदर्शनास आले. सर्व कार्यांचा सखोल विचार करून शासनाने आय.सी.आय.सी.आय.लॉबार्ड जनरल इन्शुरन्स कंपनीची शेतकरी व्यक्तिगत अपघात विमा पॉलीसी घेण्यास संदर्भादिन दिनांक १९ ऑगस्ट, २००४ च्या शासन निर्णयान्वये तत्कतः मान्यता दिलेली आहे.

१.२ या योजने संदर्भातील सविस्तर मार्गदर्शक सूचना निर्गमित करून योजनेची प्रत्यक्ष अंमलबजावणी सुरू करण्याची बाब शासनाच्या विचाराधीन होती. त्यानुसार असा गुंतीनियमने आदेश देण्यात येत आहेत.

शासन निर्णय :-

२.१ राज्यातील सर्व शेतकऱ्यांना व्यक्तीगत अपघातापासून संरक्षण देण्यासाठी आय.सी.आय.सी.आय. लॉबार्ड जनरल इन्शुरन्स कंपनीचा प्रस्ताव प्राथमिक तत्वावर दिव्यकारण्यात येत आहे.

२.२ राज्यातील महसूल विभागाकडील गोंदी प्रमाणे सर्व जालेदार (सुमारे १ कोटी) यांचेकडील शासन त्यांच्या व्यक्तीगत अपघात व अपंगत्व यासाठी विमा पॉलीसी उतरविली आहे.

२.३ या योजने अंतर्गत विमा हप्त्याची (premium) एकात्रित रक्कम शेतकऱ्यांच्यावतीने शासन अदा करित आहे. त्यामुळे शेतकऱ्यांनी किंवा अन्य कोणत्याही संस्थेने त्यांच्यावतीने ह्या योजनेतर्गत स्वतंत्ररित्या विमा हप्त्याची रक्कम मत्स्याची मरज नाही.

२.४ आय.सी.आय.सी.आय.लॉबार्ड जनरल इन्स्युरन्स कंपनीच्या प्रस्तावानुसार प्रत्येक शेतकऱ्याला, मृत्यू झाल्यावर १ लाख रुपये व अपंगत्व आल्यास ५० हजार रुपये, याप्रमाणे नुकसान भरपाई प्राप्त होणार आहे. याकरिता प्रति शेतकरी रु.६/- प्रमाणे विभा हप्त्या एका वर्षासाठी अनुज्ञेय राहणार आहे. यावर त्या-त्यावेळी लागू असणारा सेवकर जास्तीत जास्त ८ टक्के पर्यंत शासन अदा करील.

२.५ ही योजना प्रथम प्रायोगिक तत्वावर, ज्या दिवशी शासनातर्फे घनादेश कंपनीला अदा करण्यात येईल त्या दिवसापासून तीन महिन्यांच्या कालावधीकरिता लागू करण्यात येत आहे.

२.६ या तीन महिन्यांकरिता प्रति शेतकरी रु.१.५० याप्रमाणे विभा हप्त्या शासनातर्फे भरण्यास मान्यता देण्यात येत आहे व त्याप्रमाणे विभा हप्त्याची रक्कम रु.१.५० कोटी अधिक लागू असलेल्या सेवाकराच्या जास्तीत जास्त ८ टक्के या प्रमाणे एकूण रु.१.६२ कोटी एवढी विभा हप्त्याची रक्कम अदा करण्यास या शासन निर्णयाद्वारे मान्यता देण्यात येत आहे.

३. यापूर्वी शेतकऱ्यांनी अथवा त्यांच्यावतीने अन्य कोणत्याही संस्थेने कोणतीही वेगळी विभा योजना लागू केली असल्यास, अथवा विभा उतरकला असल्यास त्याचा या योजनेशी काहीही संबंध राहणार नाही. या विभा योजने अंतर्गत भिळगारे लाभ स्वतंत्र असतील.

४. या शासन निर्णयासोबत विहित केलेली प्रपत्रे / कागदपत्रे कळता अन्य कोणतीही कागदपत्रे शेतकऱ्यांनी वेगळ्याने सादर करण्याची आवश्यकता नाही, किंवा विभा योजने अंतर्गतच्या लाभसाठी विभा कंपनीकडे स्वतंत्रपणे अर्ज, कागदपत्रे सादर करण्याची आवश्यकता नाही.

५. योजना कालावधीत संपूर्ण दिवसासाठी म्हणजेच विहित कालावधीतील प्रत्येक दिवसाच्या २४ तासासाठी ही विभा योजना लागू राहिल. या कालावधीत शेतकऱ्याला केव्हाही अपघात झाला तरी तो विभा योजने अंतर्गत लाभसाठी पात्र राहिल.

६. पॉलिसी सुरू झालेच्या ३ महिन्यांच्या कालावधीत शेतकऱ्याचा अपघात झाल्यास सदर विभा योजनेअंतर्गत त्याच्या कुटुंबास अथवा त्यास यांच्याची रक्कम, प्रस्ताव विभा कंपनीकडे प्राप्त झाल्यापासून १ महिन्यांच्या कालावधीत कंपनीने अदा करणे बंधनकारक राहिल.

७. या योजनेअंतर्गत आवश्यक असणारी कागदपत्रे दर्शविणारी पूर्तिल विवरणपत्रे या शासन निर्णयासोबत जोडलेली आहेत.

अ) योजनेचे स्वरूप, साम व पात्रता दर्शविणारी विवरणपत्रे -

i) विभा योजनेअंतर्गत भिळगारे लाभ

- प्रपत्र अ

ii) लाभार्थी पात्रतेच्या अटी व त्यासाठी आवश्यक कागदपत्रे

- प्रपत्र ब

iii) विभा संरक्षणांमध्ये समाविष्ट नसणा-या बाबी

- प्रपत्र क

iv) इतर आवश्यक कामदपत्रे व कार्यपद्धती -

iv) पुरावासाठी जोडावयाची कागदपत्रे

- प्रपत्र ड व इ

v) महसूल यंत्रणेने करावयाची कार्यपद्धती

- प्रपत्र ई

vi) विमा कंपनीने (आय.सी.आय.सी.आय. लॉबाई जनरल इन्शुरन्स)

करावयाची कार्यपद्धती

- प्रपत्र क

vii) क्लेम पॉलिसी

- प्रपत्र म

८. सदर विमा योजनेचा कालावधी एकूण ३ महिन्यांचा असल्यामुळे या ३ महिन्यांच्या कालावधीत घडलेल्या अपघातांचे दावे अन्य कोणत्याही कारणास्तव नाकारण्याचा अधिकार विमा कंपनीस असणार नाही.

९. सर्व जिल्हाधिकार्यांनी दर महिन्यास त्या त्या जिल्ह्यातील शेतकऱ्यांच्या विविध अपघात विमा दावांच्या प्रस्तावांचा आढावा घेऊन त्याबाबतचा अहवाल कृषि आयुक्त व विमा कंपनीस पाठवावा.

१०. आय.सी.आय.सी.आय.लॉबाई जनरल इन्शुरन्स कंपनी लि. यांनी सदर योजनेस स्थानिक वृत्तपत्रे, जाहीरातीद्वारे पुरेशी प्रसिध्दी देवून ती लोकप्रिय करावी.

११. सदर योजना प्रायोगिक तत्वावर संचालिण्यात येत असून, योजनेच्या अंमलबजावणीमध्ये अथवा दावे अंतिम करण्यामध्ये काही संघर्ष/अडचणी असतील तर त्या दूर करणे तसेच योजना, अंमलबजावणी यंत्रणांना व इतर सर्व संबंधितांना समजावून सांगण्यासाठी आय.सी.आय.सी.आय. लॉबाई जनरल इन्शुरन्स कंपनी लि. यांनी पुढाकार घेवून संबंधित विमाप्रीय आयुक्त/ जिल्हाधिकारी यांचेसमवेत बैठकांचे आयोजन करावे.

१२. कृषि आयुक्त, महाराष्ट्र राज्य, पुणे यांनी सदर योजनेचे पूर्ण सविस्तर करायलाचे असून, आवश्यकतेप्रमाणे वेळोवेळी बैठका आयोजित करून, अडदावा घेवून योजनेची परिणामकारक अंमलबजावणी होईल यासाठी कार्यवाही करावी.

१३. सदर योजना वर्षीन असल्यामुळे योजनेमध्ये कोणतेही बदल, सुधारणा इत्यादींचे अधिकार शासनास रहातील. शासन यासाठी आय.सी.आय.सी.आय.लॉबाई जनरल इन्शुरन्स कंपनीसी आवश्यकतेप्रमाणे सल्लामसलत करील.

१४. या विमा योजनेतर्गत नुकसान भरपाईची रक्कम अदा करण्याबाबत विमा कंपनी, लाभार्थी अथवा शासकिय यंत्रणा यांमध्ये वाद निर्माण झाल्यास त्याबाबत समायोजनकारक तोडगा काढण्यासाठी आयुक्त (कृषि), महाराष्ट्र राज्य, पुणे यांच्या अध्यक्षतेखालील समिती निर्णय घेईल. सदर समितीमध्ये विमा कंपनीचे प्रतिनिधी व संबंधित महसूल विभागातील अतिरिक्त आयुक्त हे इतर दोन सदस्य राहतील.

१५. चालू वित्तीय वर्षासाठी (सन २००४-०५) आय.सी.आय.सी.आय.लॉबाई जनरल इन्शुरन्स कंपनीकडे शेतकऱ्यांना विमा उतरविण्यासाठी विमा हप्ता व त्यावरील सेवाकर यासाठी रु. १.६२ कोटी (रुपये एक कोटी बासष्ट लाख पन्नास हजार) इतकी तरतूद याद्वारे मंजूर करून या आदेशान्वये वितरित करण्यात येत आहे.

१६. याचरील कार्य "मागणी क्रमांक-डी-२, २४०१, पिकसंवर्धन-११०- पिक विभा राज्य योजनांतर्गत योजना, (००) (०६) शेतकऱ्यांसाठी व्यक्तिगत अपघात विमा योजना (२४०१ ४४२-६) - ४३ अधसंहार या सेवाशिर्षावलीतील मंजूर अनुदानातून खर्ची टाकण्यात यावा.

१७. अपर सचिव (प्रशासन-३), कृषि व पशु विभाग, मंत्रालय यांना यंत्रणांत आहरण व संवितरण अधिकारी म्हणून घोषित करण्यात येत आहे. सदर स्वकम कोषागारातून काढून रेखांकित घनादेशाद्वारे आय.सी.आय.सी. आव. लोबार्ड जनरल इन्शुरन्स कंपनी लि., मुंबई यांना अदा करावी.

१८. हे आदेश गृह विभाग, महसूल व वन विभाग, नियोजन विभाग व वित्त विभागाच्या अनीपचारीक संदर्भ क्रमांक ५१२/ ०४/ आय १ दि.१८.१२.०४ आणि अघोषाय कार्यासनाच्या अनीपचारीक संदर्भ क्रमांक-५२५/अघोषाय, दिनांक ३०.१२.२००४ अन्वये मिळालेल्या सहमतीने निर्ममित करण्यात येत आहेत.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांचे आदेशानुसार व बाबाने,

(श.रा.साबे)

कार्यासन अधिकारी, महाराष्ट्र शासन,
कृषि, पशुसंवर्धन, दुग्धजन्य व पिकसंवर्धन विभाग व मत्स्यजन्य व पिकसंवर्धन विभाग

प्रति,

- १) मा.राज्यपाल महोदयांचे सचिव
- २) प्रधान सचिव, मा.मुख्यमंत्री सचिवालय
- ३) सचिव, मा.उपमुख्यमंत्री कार्यालय
- ४) खाजगी सचिव, मा.मंत्री, कृषि, व जलसंपादन
- ५) खाजगी सचिव, मा.राज्यमंत्री, कृषि
- ६) खाजगी सचिव, मा. मंत्री व राज्यमंत्री, फलोत्पादन
- ७) सर्व मंत्री /राज्यमंत्री यांचे खाजगी सचिव, मंत्रालय, मुंबई
- ८) मा.मुख्यसचिव यांचे स्वीय सहायक
- ९) अपर मुख्य सचिव (नियोजन), नियोजन विभाग, मंत्रालय, मुंबई.
- १०) अपर मुख्य सचिव (वित्त), वित्त विभाग, मंत्रालय, मुंबई.
- ११) प्रधान सचिव (महसूल व वन विभाग) मंत्रालय, मुंबई
- १२) प्रधान सचिव, गृह विभाग, (अ व खु) मंत्रालय, मुंबई
- १३) सचिव (मदत व पुनर्वसन), महसूल व वन विभाग
- १४) मंत्रालयातील इतर सर्व विभाग
- १५) सचिव, कृषि मंत्रालय, भारत सरकार (कृषि आणि सहकार विभाग), कृषि भवन, नवी दिल्ली.
- १६) सचिव, वित्त मंत्रालय, भारत सरकार (वित्त विभाग) (विमा), नवी दिल्ली
- १८) आयुक्त कृषि, कृषि आयुक्तालय, महाराष्ट्र राज्य, पुणे
- १९) आयुक्त, सहकार आणि निबंधक सहकारी संस्था, महाराष्ट्र राज्य, पुणे

- २०) व्यवस्थापकिय संचालक, आर.सी.आर.सी.आर. लॉन्गवर्ड जनरल इन्शुरन्स कंपनी,
इलेनिय हाउस, केशवराव लाडे मार्ग, महात्म्यमी, मुंबई ४०००३४.
- २१) संचालक, लेखा व कोषागारे, मुंबई
- २२) सर्व संचालक/सहसंचालक, कृषि आयुक्तालय, महाराष्ट्र राज्य, पुणे-१
- २३) अधिदान व लेखा अधिकारी, महाराष्ट्र राज्य, मुंबई
- २४) महाव्यवस्थापक, महाराष्ट्र राज्य सहकारी बँक, १ नवीनवास रोड, मुंबई-२३
- २५) महालेखापाल (लेखापरीक्षा/लेखा व अनुज्ञेयता), मुंबई
- २६) महालेखापाल (लेखापरीक्षा/लेखा व अनुज्ञेयता), नामपूर
- २७) विमा संचालक, म्हाडा इमारत, पहिला मजला, बांद्रा (पूर्व), मुंबई
- २८) संचालक, माहिती आणि प्रसिध्दी (प्रसिध्दीसाठी) मंत्रालय, मुंबई
- २९) मुख्य सचिवकी, कृषि आयुक्तालय, महाराष्ट्र राज्य, पुणे
- ३०) सर्व जिल्हाधिकारी
- ३१) सर्व मुख्य कार्यकारी अधिकारी, जिल्हा परिषद
- ३२) सर्व व्यवस्थापक, जिल्हा मध्यवर्ती सहकारी बँक
- ३३) सर्व विभागीय कृषि सहसंचालक, महाराष्ट्र राज्य
- ३४) सर्व अधिक्षक कृषि अधिकारी / कृषि विकास अधिकारी, जिल्हा परिषद
- ३५) सर्व सहसचिव/उपसचिव/अवर सचिव/कर्म अधिकारी, कृषि व पशुस विभाग (कृषि उपविभाग), मंत्रालय, मुंबई.
- ३६) निवड नसती ११ जे

सासन निर्णय, कृषि व पशुधन विभाग क्र.एनएआयएस-१२०४/सीआर-१६६/११-अ,
दिनांक ५ जानेवारी, २००५ चे सहाय्य.

प्रयत्न-अ

शेतकरी व्यक्तिगत अपघात विमा योजना
विमा कोऑर्नेटर्सस मिळणारे लाभ

<u>विषय</u>	<u>नुकसान भरपाई</u>
अ) अपघाती मृत्यू	रु.१०००००/-
ब) अपघातामुळे २ होळे अवयव २ अवयव नुकामी होणे.	रु.१०००००/-
क) अपघातामुळे १ होळा व १ अवयव नुकामी होणे.	रु.१०००००/-
ड) अपघातामुळे १ होळा अवयव १ अवयव नुकामी होणे	रु.५००००/-

सासन निर्णय, कृषि व पशुधन विभाग क्र.एनएआयएस-१२०४/सीआर-१६६/११-अ,
दिनांक ५ जानेवारी, २००५ चे सहाय्य.

प्रयत्न-ब

शेतकरी व्यक्तिगत अपघात विमा योजना

सहभागी कात्रोच्या अटी व त्यासाठी आवश्यक कागदपत्रे

- १) महाराष्ट्र राज्यातील १५ ते ७० वयोगटातील मजसून नोंदी नुसार असलेला खातेदार शेतकरी.
- २) शेतकरी म्हणून त्याचे नावाचा समावेश असलेला ७/१२ किंवा ८-अ नमुन्यातील उतारा.
- ३) शेतकरी-यांचे वारस म्हणून गावकामगार तलाठ्याकडील गांव नमुना नं.६ क नुसार मंजूर झालेली वारसाची नोंद.
- ४) शेतकरी-यांच्या वयाच्या पडतपडणीकरिता मातृ सोंडल्याचा दाखला / रेशनकार्ड / निवडणूक कार्ड / शाळेच्या मुख्याध्यापकाचे प्रमाणपत्र / ग्रामपंचायतीचे प्रमाणपत्र यापैकी कोणतेही एक प्रमाणपत्र.

ज्ञातन निर्णय, कृषि व पशुस विभाग झ.संख्यासहस्र-११०४/सीआर-१६६/११-अ,
दिनांक ५ जानेवारी, २००५ चे सद्यपत्र.

प्रपत्र-क

स्वतःची व्यक्तिगत अपघात विमा योजना

सिक्त संरक्षणामध्ये सम्बन्धित नसणा-या बाबी

- १) सध्याचे अपंगत्व
- २) आत्महत्येचा प्रयत्न , आत्महत्येचा किंवा बाजीबपूर्वक स्वतःला नुकसात करून घेणे
- ३) गृहवाद्या उद्देगाने कायद्याचे उल्लंघन करताना झालेला अपघात.
- ४) अंधली पक्षाघात अपघातातली असताना झालेला अपघात
- ५) नैसर्गिक मृत्यू.
- ६) घमिष्टपणा.

अपत्र-४

सेतकरी व्यक्तिगत अपघात विम्व खंजना

पुराव्यासाठी सावर अनाववाची कानदपत्रे

अ.क्र.	अपघाताचे स्वरूप	आवश्यक कागदपत्रे
१	रस्त्यावरील अपघात	प्रथम माहिती अहवाल, स्वळ पंचनामा, चौकरी अहवाल, मृत्यू विस्तरेण अहवाल.
२	रेल्वे अपघात	प्रथम माहिती अहवाल, चौकरी अहवाल, मृत्यू विस्तरेण अहवाल, रेल्वे इंजिन वाहकाचे अपघाताबाबतचे सूचनापत्र.
३	पाण्यामुळे धुन अपघात वा जल भासक अथवा अन्य कारणांमुळे विपदाची	प्रथम माहिती अहवाल, पोलीस पाटील अहवाल, मृत्यू विस्तरेण अहवाल / रासायनिक विस्तरेण अहवाल
४	विजेचा धक्का वा विज पडून अपघात.	प्रथम माहिती अहवाल, मृत्यू विस्तरेण अहवाल, व.रा.वि.पं.पंचनामा, पोलीस पाटील अहवाल
५	खून	प्रथम माहिती अहवाल, पोलीस पाटील अहवाल, मृत्यू विस्तरेण अहवाल.
६	उद्यावस्त पडून झालेला अपघात वा मृत्यू	प्रथम माहिती अहवाल, पोलीस पाटील अहवाल, मृत्यू विस्तरेण अहवाल, पोलीसांचा ऑगम अहवाल
७	संपर्क	पोलीस पाटील अहवाल, मृत्यू विस्तरेण अहवाल.
८	नक्सलाईटकडून झालेला इत्येसंदर्भात	प्रथम माहिती अहवाल, पोलीस पाटील अहवाल, मृत्यू विस्तरेण अहवाल. नक्सलाईट इत्येसंदर्भातील कक्षात्मक कानदपत्रे.
९	जनावरांच्या वाघण्यामुळे (रेबीज)अपघात / मृत्यू	औद्योगिकराची कानदपत्रे, स्वळ पंचनामा, चौकरी अहवाल, मृत्यू विस्तरेण अहवाल.
१०	दंगल	प्रथम माहिती अहवाल, पोलीस पाटील अहवाल, मृत्यू विस्तरेण अहवाल, दंगलीबाबतची कार्यालयीन कानदपत्रे
११	अन्य कोणतीही अपघात	प्रथम माहिती अहवाल / पोलीस पाटील अहवाल

ज्ञासन निर्णय, कृषि व पशु विभाग क्र.एनएआयएस-१२०४/सीआर-१६६/११-अ,
दिनांक ५ जानेवारी, २००५ चे सहाय्य

प्रपत्र-३

शेतकरी व्यक्तिगत अपघात विमा योजना

पुराव्यासाठी सदर करावयाची कागदपत्रे - अपंगत्व लाभ

- १) अपंगत्व अथवा अवयव निक्षेप होण्याचे कारणवाक्यने डॉक्टरांचे प्रमाणपत्र अथवा दवाखान्याच्या नोंदी व प्रमाणपत्र
- २) प्राथमिक आरोग्य केंद्र उपकेंद्राचे प्रमाणपत्र, जिल्हा हॉस्पिटलच्या प्रतिस्वाक्षरीसह.

ज्ञासन निर्णय, कृषि व पशु विभाग क्र.एनएआयएस-१२०४/सीआर-१६६/११-अ,
दिनांक ५ जानेवारी, २००५ चे सहाय्य

प्रपत्र-३

शेतकरी व्यक्तिगत अपघात विमा योजना

सहसून वंगणने करावयाची कागदपत्रे

- १) अपघाती घटना घडल्यानंतर संबंधित शेतकरी अथवा त्यांचे कुटुंबिय, क्लेम फॉर्म व इतर कागदपत्र एक आठवड्यामध्ये संबंधित तलाठ्यास सादर करील.
- २) फुडील १ आठवड्यामध्ये सदर तलाठी शेतकऱ्याने एखाद्या अथवा काही कागदपत्रांची पूर्तता केलेली नसल्यास स्वतः ज्ञासन निर्णयासोबत विहित केलेल्या सर्व कागदपत्रांची आवश्यकतेनुसार पूर्तता करून ७-१२.८-अ, नुसार तो खातदार असल्याच्या प्रमाणपत्रासह विमा दाखलचा प्रस्ताव तहसिलदारस सादर करील.
- ३) प्राप्त प्रस्तावाची तपासणी करून सदर प्रस्ताव तहसिलदार त्यांच्या प्रमाणपत्रासह सरळ आय.सी.आय.सी.आय. लोबाई जनरल इन्शुरन्स कंपनी लि.प्रॉन्स हाऊस, केनवराव खांडे मार्ग, भंडाराप्री, मुंबई ४००३४ यांचकडे एक आठवड्यात पाठवतील व त्याची एक प्रत मित्कार्यालय-यांना सादर करतील.
- ४) संबंधित शेतकऱ्याचे अथवा कुटुंबियाचे बँकेत खाते नसल्यास, नवीन खाते शब्दतो जिल्हा मध्यवर्ती सहकारी बँकेच्या नजिकच्या शाखेत उघडून त्याचा तर्फेसल. आय.सी.आय.सी.आय. लोबाई जनरल इन्शुरन्स कंपनीस कळविण्याची जबाबदारी संबंधित तहसिलदारांची राहिल.

दृष्य-क

सहकारी व्यक्तिगत अपघटन विद्या योजना

विद्या कंपनीने (अस.सी.आय.सी.आय.लॉन्गवर्ड ज्वेलर्स इन्सुरन्स) कारावाची कार्यपद्धती

- १) सहसितदारांकडून प्रत्यक्ष प्राप्त झाल्यानंतर विद्या कंपनीने एक महिन्यामध्ये (३० दिवस) नुकसान भरपाई रकमेचा धनादेश संबंधित होतकरी/त्याचे कुटुंबियांच्या, निम्न मध्यवर्ती सहकारी बँक अथवा राष्ट्रीयकृत बँकेच्या शाखा व्यवस्थापककडे जमा करावा. त्यानंतर संबंधित शाखा व्यवस्थापकांनी होतकरी/त्याच्या/त्याच्या कुटुंबियांच्या खात्यामध्ये तात्काळ ही रक्कम जमा करावी.
- २) विद्याच्या शाखाची रक्कम विद्या कंपनीने कोणत्याही हासकीय यंत्रणेकडे न देता सरळ विमाधारकाच्या बँक खात्यामध्ये जमा करावी
- ३) संबंधित होतकरी/त्याचे अपघटनमध्ये निघून झालेले असल्यास त्याच्या कुटुंबियांस शाखाची रक्कम पुढील प्राधान्यानुसार अदा करावी.

- अ) मृत होतकरी/त्याची पत्नी
- ब) मृत होतकरी/त्याची अधिकृत मूलगी
- क) मृत होतकरी/त्याची आई
- ड) मृत होतकरी/त्याचे मुलगी
- ई) मृत होतकरी/त्याची नवियेडे
- फ) मृत होतकरी/त्याची विवाहीन मूलगी

शेतकरी व्यक्तिगत अपघात विमा योजना

तत्संबंधीचे प्रमाणपत्र

प्रमाणित करण्यात येते की, श्री/श्रीमती _____ मीने _____ जि.

हे ह्या शेतकरी व्यक्तिगत अपघात विमा योजनेअंतर्गत समाविष्ट असून

अपघातामुळे ते त्याचे वारस रु.१,००,०००/- रु.५०,०००/- एवढ्या रकमेच्या दाव्यास पात्र आहेत.

श्री/श्रीमती यांचे नांव वस्तुस्थितीत एकुल _____ एवढी एकर जमीन असून ते _____ या

गावाचे ज्ञातेदार आहेत त्यांचा ७/१२, ८-अ, ब ९-क या कामेऊतारा शेकत नोंदलेला आहे

(सहायी)

भाग -३

सहसितदाराचे प्रमाणपत्र

प्रमाणित करण्यात येते की, श्री/श्रीमती _____ मीने _____ जि.

हे/ह्या शेतकरी व्यक्तिगत अपघात विमा योजनेअंतर्गत समाविष्ट असून अपघातामुळे ते/त्यांचे

वारस रु.१,००,०००, रु.५०,०००/- एवढ्या रकमेच्या दाव्यास पात्र आहेत.

(सहसितदार)

प्रतिदिन

आय.सी.आय.सी.आय लोवार्ड जनरल इन्शुरन्स कंपनी लि.
 प्रोनिच हाऊस, केजवराव खाते मार्ग, न्यायपत्नी
 मुंबई-४०००३४.

**विषय:- लेखाकरी अथवा विधा कोअर्नॅटर्सस
मुळसम भरपाई मिळण्याबाबत.**

समाप्त

શ્રી. / શ્રોતા	ધોજ	તા.
જિ. યાંત્ર વિનાંક	રોજી અપઘાત હાસલેલ આહે.	ત્યાની ત્યાંચ્છ પાત્ર લાભાર્થીની યા
યોજનૈતગૈત નુકસાનધરપાઈસાઠી અંજે ચેરલેલ આહે. યાચાચરણ તપરાંત પુઝોલપ્રમાણે આહે.		
અપઘાત/ મૃત્યુચ્છ વિનાંક :		
મૃત્યુ અસન્ધાસ કારણ :		
લાભાર્થીયે નાંવ :		

()
सहसिलसदर.....
जिलसुत
.....

साधन :-

- १) मूळ दावा अर्थ
- २) नसाटयाचे प्रमाणपत्र
- ३) ४/१२/८-अ व ६-क या ठावरा
- ४) सहसितदाराचे प्रतिस्ठापरीत प्रमाणपत्र
- ५) अपयातक्यत अनुबंधाने इतर जावक्यक कागदपत्रे/प्रमाणपत्रे

शेतकरी व्यक्तिगत अपघात विमा योजना
चालू ठेवण्याबाबत

महाराष्ट्र शासन

कृषि, पशुसंवर्धन, दुग्धव्यवसाय विकास व मत्स्यव्यवसाय विभाग

शासन निर्णय क्रमांक- एनओआयएस १२०४/प्र.क्र.१९९/११ अ

अंत्रासय विस्तार ययन, मुंबई- ४०० ०३२

दिनांक ११ मार्च, २००५

बाका : १) शासन निर्णय कृषि व पशु विभाग क्रमांक एनओआयएस १२०४/प्र.क्र.१९९/११-अ,
दि. १९ ऑगस्ट, २००४

२) शासन निर्णय, कृषि व पशु विभाग क्रमांक-एनओआयएस-१२०४/ प्र.क्र. १९९/
११-अ, दिनांक ५ जानेवारी, २००५

प्रस्तावना :-

राज्यातील सर्व शेतकऱ्यांना शेतकी व्यवसाय कसताना होणारे तसेच अन्य अपघातापासून संरक्षण मिळण्यासाठी शेतकरी व्यक्तिगत अपघात विमा योजना क्रमांक १ येथील शासन निर्णयान्वये प्रयोगिक तत्वावर सुरू करण्यात आलेली आहे. क्रमांक-२ येथील शासन निर्णयान्वये सदर योजनेबाबतच्या सविस्तर मार्गदर्शक सूचना निर्मित करण्यात आलेल्या आहेत. तसेच आय.सी.आय.सी.आय. लॉबार्ड जनरल इन्शुरन्स कंपनीकडून यासाठी एकत्रित विमा पॉलिसी घेण्यात आलेली आहे. सदर विमा पॉलिसी दिनांक १० जानेवारी, २००५ ते दि. ९ एप्रिल, २००५ या तीन महिन्यांच्या कालावधीसाठी अंमलात असून, त्या कालावधीचा विमा हप्ता रु. १.६२ कोटी कंपनीस वितरित करण्यात आलेला आहे. सदर विमा पॉलिसी व योजना दि. १० एप्रिल, २००५ पासून दिनांक ९ एप्रिल, २००६ कालावधीसाठी चालू ठेवणे व त्यासाठी विमा कंपनीस विमा हप्त्याची देव रक्कम देण्याची बाब शासनाच्या विचाराधीन होती.

शासन निर्णय -

राज्यातील सर्व शेतकऱ्यांना व्यक्तिगत अपघातापासून संरक्षण देण्यासाठी आय.सी.आय.सी.आय. लॉबार्ड जनरल इन्शुरन्स कंपनीचा प्रस्ताव प्रायोगिक तत्वावर स्विकारून योजना चालू ठेवण्यास शासनाने संदर्भाधीन दि. ५ जानेवारी, २००५ च्या शासन निर्णयान्वये मान्यता दिलेली आहे. सदर योजना दिनांक १० एप्रिल, २००५ ते दिनांक ९ एप्रिल, २००६ या कालावधीसाठी पुढे चालू ठेवण्यास शासन मान्यता देण्यात येत आहे.

२. वरील प्रयोजनार्थ या कालावधीसाठी देव असलेली रु. ६ कोटी एवढी एक वर्ष विमा हप्ता रक्कम तसेच जास्तीत असत ८ टक्के या दराने होणारे सेवाशुल्क ०.४८ कोटी याप्रमाणे एकूण रु. ६.४८ कोटी (छपडे सहा कोटी, अड्ड्यावरील तत्सम फक्त) एवढी रक्कम आय.सी.आय.सी.आय. लॉबार्ड जनरल इन्शुरन्स कंपनीस याद्वारे मंजूर करून, या आदेशान्वये वितरित करण्यात येत आहे.

३. सदर योजना व विमा पॉलीसी दि. १० एप्रिल, २००५ ते दि. ९ एप्रिल, २००६ वा कालावधीसाठी लागू राहिल. संदर्भाधीन क्रमांक २ येथील शासन निर्णयान्वये विहित करण्यात आलेल्या मार्गदर्शक सूचना व कार्यप्रणाली यामध्ये काहीही बदल होणार नाही. त्या कायम राहतील.

४. यावरील खर्च "मायणी क्रमांक-डी-२, २४०१, पिकसंबर्धन-११०- पीक विमा राज्य योजनांतर्गत योजना, पंचवार्षिक योजनांतर्गत योजना (००) (०६) सेतकरी अपघात विमा योजना (२४०१ ४४२-७)- ४३ अर्धसहाय्य योजनांतर्गत / दत्तमत या लेखाविरुद्धातील सन २००४-०५ च्या मंजूर अनुदानातून खर्ची टाकण्यात यावा.

५. अपर सचिव (प्रशासन-३), कृषि व पशुधन विभाग, मंत्रालय यांना याबाबत आह्वान व संवितरण अधिकारी म्हणून पोषित करण्यात येत आहे. सदर एकत्र कोबागारातून काढून रेखांकित घनदेशाद्वारे आय.सी.आय.सी. आय. लोबाई जनरल इन्शुरन्स कंपनी लि., मुंबई यांचे नावे काढ्यात यावा.

६. सदर सेतकरी व्यक्तीगत अपघात विमा योजनेचा आस्वादा घेणे क्रमःप्राप्त आहे. त्यादृष्ट्याने विशिष्ट कालावधीत सेतकऱ्यांचे घडलेले अपघात व त्यांच्या विमा पूर्वतेबाबतचा सविस्तर अहवाल आय.सी.आय.सी. आय. लोबाई जनरल इन्शुरन्स कंपनी लि., मुंबई यांनी शासनास सादर करावा. तसेच याबाबतचा वैमासिक अहवाल सुध्दा प्रत्येक तिमाहीनंतर शासनास सादर करावा.

७. हे आदेश निवोजन विभाग व वित्त विभागाच्या अनीपधारीक संदर्भ क्रमांक-११७/ व्यय- १, दि. ३० मार्च, २००५ आणि अयोपाय कार्यासकळा अनीपधारीक संदर्भ क्रमांक-८५३/अयोपाय, दिनांक ३१ मार्च, २००५ अन्वये मिळालेल्या सहमतीने निर्गमित करण्यात येत आहेत.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांचे आदेशानुसार व माधाने,

(अ.रा.जगताप)

कार्यासन अधिकारी, महाराष्ट्र शासन,
कृषि, पशुसंबर्धन, दुग्धव्यवसाय विकास व भस्मव्यवसाय विभाग

प्रति,

- १) मा.राज्यपाल महोदयांचे सचिव
- २) प्रधान सचिव, मा.मुख्यमंत्री सचिवालय
- ३) सचिव, मा.उपमुख्यमंत्री कार्यालय
- ४) खाजगी सचिव, मा.मंत्री, कृषि, व जलसंधारण
- ५) खाजगी सचिव, मा.राज्यमंत्री, कृषि
- ६) खाजगी सचिव, मा. मंत्री व राज्यमंत्री, फलोत्पादन
- ७) सर्व मंत्री /राज्यमंत्री यांचे खाजगी सचिव, मंत्रालय, मुंबई
- ८) मा.मुख्यसचिव यांचे स्वीच सहायक
- ९) अपर मुख्य सचिव (निवोजन), निवोजन विभाग, मंत्रालय, मुंबई.

- १०) अपर मुख्य सचिव (वित्त), वित्त विभाग, मंत्रालय, मुंबई.
- ११) प्रधान सचिव (महसूल व वन विभाग) मंत्रालय, मुंबई
- १२) प्रधान सचिव, गृह विभाग, (अ व खु) मंत्रालय, मुंबई
- १३) सचिव (मदत व पुनर्वसन), महसूल व वन विभाग
- १४) मंत्रालयातील इतर सर्व विभाग
- १५) सचिव, कृषि मंत्रालय, भासल सत्कार (कृषि आणि सहकार विभाग), कृषि
घरान, नवी दिल्ली.
- १६) सचिव, वित्त मंत्रालय, भासल सत्कार (वित्त विभाग) (विभा), नवी दिल्ली
- १८) आयुक्त कृषि, कृषि आयुक्तालय, महाराष्ट्र राज्य, पुणे
- १९) आयुक्त, सहकार आणि निर्बंधक, सहकारी संस्था, महाराष्ट्र राज्य, पुणे
- २०) व्यवस्थापक संचालक, आर.सी.ग्राम.सी.आय. लॉन्गवर्ड जनरल इन्शुरन्स
कंपनी, इंग्लिश हाऊस, केमब्रिज रोड बार्न, महाराष्ट्र, मुंबई ४०००३४.
- २१) संचालक, लेखा व कोषागारे, मुंबई
- २२) सर्व संचालक/सहसंचालक, कृषि आयुक्तालय, महाराष्ट्र राज्य, पुणे-१
- २३) अधिवक्ता व लेखा अधिकारी, महाराष्ट्र राज्य, मुंबई
- २४) महाव्यवस्थापक, महाराष्ट्र राज्य सहकारी बँक, १ नगीनवास रोड, मुंबई-२३
- २५) महालेखापाल (लेखापरीक्षा/लेखा व अनुज्ञेयता), मुंबई
- २६) महालेखापाल (लेखापरीक्षा/लेखा व अनुज्ञेयता), नागपूर.
- २७) विभा संचालक, म्हाडा इन्व्हास, पहिला मजला, बांद्रा (पूर्व), मुंबई
- २८) संचालक, माहिती आणि प्रसिध्दी (प्रसिध्दीसाठी) मंत्रालय, मुंबई
- २९) मुख्य सांख्यिकी, कृषि आयुक्तालय, महाराष्ट्र राज्य, पुणे
- ३०) सर्व जिल्हाधिकारी
- ३१) सर्व मुख्य कार्यकारी अधिकारी, जिल्हा परिषद
- ३२) सर्व व्यवस्थापक, जिल्हा मध्यवर्ती सहकारी बँका
- ३३) सर्व विभागीय कृषि सहसंचालक, महाराष्ट्र राज्य
- ३४) सर्व अधिष्ठाक कृषि अधिकारी / कृषि विकास अधिकारी, जिल्हा परिषद
- ३५) सर्व सहसचिव/उपसचिव/अवर सचिव/कक्ष अधिकारी, कृषि व पदुम विभाग
(कृषि उपविभाग), मंत्रालय, मुंबई.
- ३६) अवर सचिव, (प्रशासन-३) कृषि व पदुम विभाग, मंत्रालय, मुंबई. (५ फती)
- ३७) निष्क नसी ११ अ